

წინდენ: დეკანოზებს 2 მილედებს 130 მან., მთავრებს 90 მან. და მედავიონებებს 60 მან., ხოლო მათს ქვერეებს კანონით გადაჭრილი ნახევარ-პენსიას. ახლა თურმე განზრახვა აქვთ სარევილოთ პენსია შეამჩნვედნენ მოუბატონ: დეკანოზებს და ბლოლიონებს 300 მან. წლიურად მიეღობდნენ 240 მან., მთავრებს 180 მან. და მედავიონებს 120 მან. 1901 წელს აღნიშნულს ახალ საპენსიო წესდების პროექტს თინანთა სამინისტროს წარუდგინენ განახილველი.

კუმბი-წინ ტუილისის სამოსამართლო ხელაქამ განხიდა საქმე კისეის ქაჭაქის მოურავის და ამვე ქაჭაქის საბუღოს ბან განატაროვისის, რომელსაც ქაჭაქის მოურავი შეურაცხების მიყენებას ავებდა პრადად. იაქის სასამართლოს ჩანატაროვისთავის ამ საქმის გამო გადამწვევითა სამი დღით დასრულდა სამატრიონო დაპატიმრება. სამოსამართლო ხელაქამ, განახიდა რა ეს საქმე, უდასრულად იტნო ჩანატაროვის და განაგრძოდა იგი.

დაბატ სოფელი

(მოწერილი ამბავი)

დაბა ვიათურა (შორანის მანრა). 16 სექტემბერს ჰათურის შვიტქის შერამბეკელთა კრების საბუღოს წევრებს თავ. სოფლიან ღვინობემ, თავ. იანკე ნიჭრამემ, ბან გათრევი ტერგეხემ, ბეკეტო ქუთათელაქემ, საბუღოს მდივანმა ზექსანდრე ნანუაშვილად ტენხიკოსმა ზექსანდრე წერეთელმა ჩემდამო რწმუნებული ჰათურის სვეკლეხიო-სამრეგლო სკოლა ინახულეს, დათავადირეს სკოლის შენახვა და მისი ეზო, თავის თვლით ნესეს და გამოათვისეს, თუ რა ესპატირება სკოლის მატარალურთა და კუკელის მხრით სკოლისათვის აღმოთქმეს შემუშავა. სხვათა შორის, თ. სოფლიან ღვინობემ ბრძანა, რომ სწავლასთან ერთად სასწაროა ბავშვებმა თავისუფალ დროს ითიზაკური შრომითაც იგარჯიან თავი და ასეთ შრომას უმჯობესება ამ თავთვე შეეჭირნენ, რადგანაც შეეძლება სწოხეთაში დათავადება, მაგრამ, სამწუხაროდ, სკოლის შესაფერი ეზო და შენახვა არ აქვს და მომავალ სამოსწავ-

ლო წლისათვის გვედებოთ ეს შენახვა არც ავიღებდ გადაიტანოთ როგორც და დათავადირეთი გაეუმჯობესოთ სკოლის მდგომარეობა.

შემდეგ შეამოახნდნენ სკოლაში, გაკეთდა დასწრებენ, სკოლას წარმოეტანა უზურრეს და წარბანდნენ.

სწორედ რომ სსსამართლო კავლენა იქონია სკოლაზედ მათმა ნახვამ. როგორც პრადად მე, კერძოვე სკოლის შევირდეს და ადგილობრიუს სსხოკადაკასაც დაიდი იმედი გვაქვს, რომ მატრიონული საბუღო ჩვენს სკოლას უფურადღებოდ არ დასტოვებს და უმეგობრებს: წესდებრავს და ნიუთარად დასწრებას არასიძეს არ მოაჯდებს.

მასწავლებელი ბესარიონ ვაშიძე

პარაზი ჩვენის ცხოვრებისა

(მედავიონური წერილები ქართული დედასთან)

წერილი მეხოთე

თქვენს წერილში ორს საყურადღებო საგანს მივუძკეთ უურადღებამ. მწერით—წერა-კითხვა მინდა ვასწავლო ჩემს შვილსა და არ ვიცი, როგორ დავიწყოო. ამას იმასაც დასძენთ, რომ ისწავლის თუ არა თქვენი ვაჟი წერა-კითხვას, მაშინვე წერილების წერა უნდა დააწყებინოთ საყმაწვილო უურნალ „გვეჯილში“. თქვენი პირველი სურვილი—ყოვლად კეთილია და რაკ-კი შემეძლება დავცხმარებთ და სავანში, მხოლოდ სავანის წერა-კითხვის სწავლისა ცოტა არ იყოს მაკვირებს და თან მაჯაფრებს კიდევ, რომ ასეთი გაშკრიხებ დედა არ აკვირდებო შედგეს თქვენი სურვილისას. წერა-კითხვის სწავლების მხოლოდ ის სავანი რა ჰქონდეს, რომ წერილები ამკულებინოთ საყმაწვილო უურნალ „გვეჯილში“, მე მაშინ სრულიად უარყოფდი სწავლის დიდს მნიშვნელობას.

თქვენის წერილის მეორე საგანი, რომელსაც დიდი უურადღებამ უნდა მიუძკეს, ეს ის არის, რომ, როგორც თქვენ იწერებთ, თქვენი ნიკო ლდარბის გავლენით ლავიშინებითა და მარტო არ შეუძლიან ფხის გადღებამ, მეტადვე მოაზინდებამ თუ არაო. ამ საყურადღებო საგნის შესახებ ცალკე წერილს მოგწერთ და ესტა-კი მინდა ისევ პირველს საგანს დავუბრუნდე.

რომ უფრო თვალ-საჩინო იყვეს თქვენთვის, თუ რა მიგნებლობა აქვს ბავშვების მიერ (მეტიდგე 7-8 წწ.) წერილების წერის უურნალში, მე აქ რამდენსამე ნიმუშს მოგიყვან ამ წერილებისა და მეორე აქედან გჯორავს აბრასაც დავსვენით. აი რასა სწავს ერთი 7 წლის ბავშვი: „მე ვიყავი ლექტიაზედ; იქ გვიამებს ნანსებისა და უნულის ქვეყნის ამ-ბანება და სხვა... მე ძლიანი მიყვარს საღდათობით თამაშობა და ყოველთვის ვივამაშობ ინგლისელებისა და ბურების ომს და რაღანაც მე ინგლისელები უფრო მიყვარს, ყოველთვის ბურები მარცხდებიან... მე მყავს კატა, სხეულად ჰქვიან მხოტუკა. თქვენ კატებს რა ჰქვიან? ჩემს დას ჰყავს ორი იაღლინი და ერთი გაუფრინდა. ახლა უთუოდ კანარის კუნძულებზედ იქნება. ძალიან მეკობდებამ ბურები. მომწერეთ ვის გეკობდებამ? (8 წლის ბავშვი) და სხვ.

როგორც და წერილობიდან დიონახავს, მშობლები ცდილობდნენ, რომ რაც შეიძლება თავი გამოაჩინონ, თავიანთ ბავშვებს და ასწავლიან იქნას, რასაც 7-8 წლის ბავშვიმ კეუ ვერ აიტანს. შედეგი ამ გვიარს შესუსამაო ცოდნის ვარდაციების ის არის, რომ 1) ბავშვი ჩლუნდებამ, აიაფერი აინტერესობამ და რაღაც აბატობის ძილებამ; 2) ბავშვები ენევიან შურიანობას. მე თითონ ვიყავი ამის მოწვე ერთს იჯახში: როდესაც ერთმა 9 წლის ქალმა ამითკითხა, რომ ერთს ქალს 18 ტკინი ჰქონდა, კატაცა ჰყოლია, ლექტეებს ზედაც წასულა და სხვაო, ურის თვლით შეხვდა ყველა ამს და დაბედა სურვილი იმასაც ჰქონდა დაგვიკობდეს ის; 3) ბავშვებს ესამობათ თვით-მოქმედების უნარი, რადგანაც დედ-მამანი, თავ-მოყვარობის იმ სურვილით ვატყებულნი, რომ თავისი შვილი უფრო მეკობდეს და ნიუთარად დაინახეან საზოგადოებას, თითონ უსწორებენ დაწერილს, ან თითონ დაუწერენ ხოლმე და ბავშვს მხოლოდ გადასწორებენ თავიანთ დაწერილს; 4) ბავშვი ვეჭვავ ფარაზობობასა და ყბებობას, რადგანაც გჯრ მისი ტყუილი ჩილით, შეუქმეშაბებობის; 5) ბავშვი სიტყვიერებით—ღარბი, და მშობლები-იყ იხვე იმ

თავ მოყვარობისა გამო აწერინებენ და აღაპარაკებენ დღაგებით—ლო ვიკურად, მაშინ როდესაც მის წარბს ტენის ლოგეო არა აქვს. იქ ბავშვი თვისებს მხოლოდ ცალიერის სიტყვებს (მათა შობაველებსა), ფრახებს და ამ გვიარ აღზრდის სისტემას და უნუ-ლი შედეგი მოაქვს ბავშვის განვი-თარების საქმეში, ეს ყველასთვის სხვლია, მისაკ-კი ცოტად მაინც უფერატნია ამ საქირ-ბორტო საგნის შესახებ; 6) ბავშვები ვეჭვავენ ტყუილის თქმას, რადგანაც იმას, რაც თითონ არ გაუკეთებიათ, თავისის საკუთარ შობად აცხადებენ; 7) ბავშვები ზარბაციდებიან, რადგანაც წარ-მოდგენილი აქვთ, რომ ბევრი რამ იციან, რადგან ჩვენს ნაწილს უურ-ნალში ჰმეტვლებენ; 8) ბავშვებს უფითარდებთ ყყოფობამ, თავ-მო-ყვარობამ და ვანდების სენი, რად-განაც დიდ რამედ წარმოუდგენიათ თავიანთი თავი—დასტკინან სხვებს, არ იკარებენ, არ უტოლებიან, რადგანაც მათ თავიანთი თავი უწერ-ლებად წარმოუდგენიათ, და სხვანი.

კიდევ ბევრს ჩამოვთვლილით, მაგრამ ესცა კმარა თქვენდა დასა-რწმუნებლად, რომ თქვენი განზრახვა, წერა-კითხვის სწავლების საშუალებად-ღებულნი, არა-პედაგოგიური, შე-უსამაშაო. მაგრამ ყველა ამას თქვენ-ვე მიხედვით, თუ ასურად-დასწრა-ნავთ, თუ კრტიკის საკრებში ვაა-ტარებთ ამ სავანს. თქვენი ნიკო გჯრ ბავშვი და დეე იკობარს და ბავშვურად ნუ გაუღვიძეთ თქვენს ბავშვს შურს, დეე, სხვა ბავშვებს უფრო ბევრი სათანაშობება ჰქონდეს, დეე, თქვენს ბავშვს ნუ ეცოდინებ-მხლებვე ასეთი სახელ-წოდებანი „ლექ-ტია“, „ქანარის კუნძული“, „ბუ-რები“, „ინგლისელები“, „სინენა ტობრაგვი“. თქვენ გარშემო ბუნება ისეთი ღარბი არ იქნება, რომ ბავ-შვმა თქვენი ზღმძიდვანელობით არ იპოვოს უფრო უკეთესი სათანაშობა, გასართობი, უფრო სასარგებლო, რომელიც უფრო ვიტაცებამ, და-ინტერესებს და ვაჯახნის ხუის გარბობას—ამ უმთავრესს საქირ-ობის აღმზიანის სიციხისათვის. თვატრას, ლექტეებისა და სინენატო-ვარზედ ტარების მაგივრად, ნიკო თანდათანობით მიაყვით და შეაყა-რეთ და შეათვისეთ ის ადგილი, სა-

დაც თავისი სიყმაწვილეს ატარებს, სადაც სათანაშობას, სკულქობს მიერს და სიციხელებლ ბუნების გავლე-ნისქვეშ, მოძრაობს, ჰგარბობს, ჰვექ-რობს, სტრისიკონებს და, ერთის სიტ-ყვით, მთლად თავისი გონებითა და სულიერით ორგანოებითა სცხოვ-რობს. ამითი აღუბრდით, სხვათა შორის, ერთს კეთილ-შობილერ გარბობასაც, რომელსაც სახელად საშობოლოს სიყვარული გწოდებამ, და იო, სწორედ ეს უნდა იყოს უმ-თავრესი ძალი აღზრდისა, თქვენი დღავლი და თქვენი კეთილ-შობილერ მისწრაფებანი.

ალ. ნათაძე

მალაყმა რა დააშავა?

ისტორიულმა დიდებამ ტუილისის სახელი იმდენად გაუთქვა, რომ იგი დღეს ყოველის ქართველის თვლში მარტო ქაჭაქის, ბუნებულად ად-ვილ საგარბობლ და საცდაური. ქუთაისიც ქალაქია, უფრო ძველი-ცა, ვიდრე ტუილისი, მაგრამ ქართ-ველი რომ იტყვის ქალაქი მიდღერს ქალაქში ვიყავი, და ქალაქიდან მიდღვიარო, მხოლოდ ტუილისის იგულისხმებს და არა სხვა არმელ-სამე ქალაქს; დაბ, ტუილისს, რა-ღვანაც იგი თავილი იყო და არის საქართველოს ქალაქათვის, უტედა და უტეშს მაჯა ჩვენის ერის დლე-გრძელობის და სულიერის წარბე-ტენისა და გჯრ, ლტონის მდლით, ენა არ ჩასწყვეტია და არც ჩაიწყვეტა. ევეი არ არის ეს ქალაქი ჩვენმა სო-ფელმა დაზადა, მაგრამ სოფლით და ხან და ხან უტხოვეთიდანაც შე-სულიო სხვა-და-სხვა ელემენტო იქ ერთმანეთში აირია და დადღულ-ერთი ყოვლადობად, რომელსაც ქა-ჭაქა, ქაჭაქური გწოდებამ. ძველ რომ-საც ასეთივე ეწედა ეწია, მაგრამ მისთანავე იმდენად წაღმართი, რომ მისის დადღუნების დრო წელთა აღ-რეიტვის ხანად შექანა. შესაძლოა ტუილისის რომისათვის მივბრძინოს, მა-გრამ ამითი საქმე თუ არ გაუკეთე-ბია არ წაუხდენია. დღეს ეს მისი ქალაქობა და თავადობამ, რომელიც მაღალ ღვაწლთა შარავანდლით ჰპარწყებენ, მრავალ გზის მოწყე-ჩვენის დაცივისა და ადღამის, და-გვიხასხეს ენის ოტაცობა და ვიზოზი-

კიდევ ორიცაღ სიტყვა პარიუ-ლის დაბადების შესახებ

ერთი თვალ-საჩინო ნაწილი ქარ-თულის საეკლესიო წიგნებისა რი-გიანის დაბადების უქონლობაა. დღეს ჩვენ ხელთ ოროგვარი დაბადება გვაქვს: ერთი 1742 წელს მოსკოვში დაბეჭდილი და მეორე ტუილის-ში—1884 წელს. მეორე დაბადება დაბეჭდილია მხედრულის ასობით სინოდის ქართლ-კახეთ-იმერეთის კან-ტონის განკარგულებით, რომლის დაბეჭდვის საქმე აღიძრა კუთხლის სასულიერო წოდების ერთი შორის ხაჯრ ისევ მესამეოც წლებში, ვინაი-დან ძველი, ბატონიშვილის ბაქა-რის მიერ დაბეჭდილი დაბადება ძე-რულად უნდა ითვლებოდა. ამ მხე-დრულის დაბადების პირველ ნაწი-ლის წინა-სიტყვობას თუ თვლით გადავხედოთ, აღმოკითხებთ, თუ რა ტანჯვითა და შრომით დაუბეჭდია ბატონიშვილ ბაქარს დაბადება ხუ-ცურის ასობით,—ისიც მოსკოვში. იქ, მაგალითად, ბატონიშვილი მო-

იხსენიებს, სხვათა შორის, რომ გჯრ ისევ მეფე არჩილს 1) ჰნებები დაბე-ჭვად დაბადებისა, რამეთუ ქვეყნა-თა ჩვენთა არღარა იპოვებოდა—ო, და თუ იპოვებოდა, ისინიც მოსკოვ ცალ-ცალკე წიგნებდ, და ისიც „რომელიმე დაკარგულ და რომელ-ნიმე დაკლებულ და რომელიცა იპოვებოდეს, იგინიცა უთაოდ და ურაცობდ და შწართლთა მიერ გარ-დაბეჭდილია მხედრულის ასობით სინოდის ქართლ-კახეთ-იმერეთის კან-ტონის განკარგულებით და ისე „სურე-ბოლო, როგორიც ბოლოს ბატონი-შვილ ბაქარს დაუბეჭდვიენია. 1882 წელს საქართველოს ეგვიტის ექსატ-რისად მყოფობის დროს პირველად აღიძრულს სურვილს ის შედეგი მო-ჰყვა, რომ უწ. სინოდმა ნება დარ-თო დაბეჭდვის დაბეჭდვისა, რიკა-უკვე დაიბეჭდა მხოლოდ 1884 წელს და ისიც მხოლოდ ძველი აღბქმა და მხედრულის ასობით, რათა გა-წურეგელად ხარისხისა და წოდებისა

1) მეფე არჩილი გარ. 1712 წ. მოს-კოვში და დასაფლავეს იქვე დონის სტა-რაოგიალურს მონასტერში.

ფალეცონი

მ თ ვ ა რ ი

(ქ. რ.—ის ლექსი უნახაქლ)

(მთარგმნილისაგან ატორის მიმართ უმდალესად მოძღვნილი)

დაე, ბნელ ყოყს ღამე ჩვენი, წველიდი გვერტყას, გულს ნუ ვაგიტებთ, რადგან ყველა სინათლეს ველით; ამოვა მთარე დიდებულად ლექვარსა ცახე და გულ-ღარგარულით ვაგვებრწყინებებს ციურ ნათელით.

რა-კი სინათლეს ვაღმავებრტყეებს ამ ბნელსა წუთში, უიმედობას, ტანჯვას, გინეზას ბოლოს მოულებს, და სული ჩვენი ნეტარებით ძღვეა-მოსილი დაკოილს გულსა სამუდამო შევბას ახარებს.

მაშ, მთავარე, ჩქარა მოგვესალმე ციურ ღობილით, რომ თავშობა ჩვენითა ვანიცოდან შენი ნათელი და მით უმეტეს ცხად ვიხილოთ, რომ აქამომდე ცხოვრება ჩვენი წყვილიადა და ღამე—ბნელი...

განდგობილი
23 ენენისთვე

ხალხს ესარგებლა ამ სმღობითა წი-გნის კითხვით, მაგრამ, სამწუხაროდ ჩვენდა, იმ დაბადებამ სინატრული ნაყოფი ვერ მოუტანა ვერც სასუ-ლიერო და ვერც რა სახერა კაცო, და ისე უქმად იცავს მათ ეკსელსი-ბის საღარობები. ნაკულევენება და მიწეზი ამ წი-გნის გაუფრეტლებლობისა, სახო-გად-ლოდ საკმაოდ ვანმარტებულთა 1895 წლის „ივერიის“ მე-64 №-ში იმ ჩვენი არჩი ამ წიგნის შესტ მეტო ჩვენმა 2), მხოლოდ უნდა აღვიარო, რომ ჩვენ ამ წიგნის უქონელობით, თუ შეიძლება ესე თქმა, მეტად და-ბობები ვართ, როდესაც სხვა ერი, მაგალ, რუსები, ნემეცები, ფრან-გები და სხ. ამ სიღარბის მოკლე-ბულ არიან. ვის არ უუჯია ქ. ერ-ენამდე ტუილისისად? ამ გზაზე ბე-ვრი მლაქების სოფლებია. თვით მე ქმეჩია შემთხვევა სოფ. სიმონო-

2) იხ. აგრეთვე 1898 წ. „შობაძის“ № 3 „საეკლესიო ღვთის-მსახურების წიგ-ნისა აწმდელი მდგომარეობა ქართულ-ენახე“ და სხ.

